

Vielä loppukahdennuksesta

Edellä olevassa kirjoituksessaan Osmo Ikola pitää puutteena erityisesti sitä, että olen käyttänyt *loppukahdennus*-termiä toisaalta alkuperäistä **-k:ta* (ja **-h:ta*) edustavan koko äännevaihtelukaavan, toisaalta yksityisten kahdennustapausten nimityksenä. Tohtisin kokemuksesta väittää, ettei tämä ole suurikaan puute. Ainakaan en pitäisi osuvana Ikolan ehdottamaa ratkaisua: hänen mukaansa *jäännöslopuke* olisi kokoava nimitys morfofoneemille, »joka voi realisoitua nollana, loppukahdennuksena tai laryngaaliksiilinä», niin että loppukahdennustapaukset olisivat alalaji jäännöslopuke-tapauksia. Haluaisin vielä kerran tähdentää, että »jäännöslopukkeen» materiaalisia edustumia on tosiasiallisesti vain yhtä tyyppiä, nim. seuraavan sanan alkukonsonantin kahdentumat, ja että myös laryngaaliksiilitapaukset (lu-

jan alukkeiden kahdentumat) kuuluvat näihin. (Ikolan siteeraamassa tutkielmassani olen kyllä käyttänyt sanontaa »konsonantinetinen loppukahdennus, voikaalinetinen kato tai pohjoisempänä laryngaaliksiili», mutta tällöin ajattelin lähinnä sellaista lukijaa, joka ei ole tottunut ajattelemaan laryngaaliksiilitapauksia yhdeksi lajiksi kahdentumata-pauksia.) Tuntuu vaikealta käsittää, miksi nollatapausten lisääminen kahdennustapauksiin johtaisi antamaan koko vaihtelukaavalle nimen *jäännöslopuke*, kun ainakaan siinä mitä on lisätty ei ole havaittavissa jäännöstä eikä lopuketta, pelkkää tyhjää vain. Jos morfofoneemin edustuminen eräissä tapauksissa nollana on *loppukahdennus*-termin »ratkaiseva heikkous» (Ikola), niin yhtä hyvin se on *jäännöslopuke*-termin heikkous.

Lopuke-sanan osumattomuudesta on

keskustelussa jo ollut puhetta, ja tavaltaan sen Ikolakin myöntää, vaikka pieneksyy sen haitallisuutta. Puheeksi ei ole sitä vastoin tullut vielä se, että *jäännöslopuke*-termin määriteosa *jäännös* on sekin omiaan epäilyttämään. Nollatapauksissahan ei ole »jäännöstä» ollenkaan, ja materiaalisissa loppukahdennustapauksissa (laryngaaliklusiilitapaukset mukaan luettuna) on kysymys vain loppukonsonantin assimiloitumisesta seuraavaan alkukonsonanttiin. Loppukonsonantti on siis distinktiiviltä piirteistöltään muuttunut mutta ei mitenkään käynyt entistä vajaanmaksi, jommoista *jäännös*-sana tuntuisi edellyttävän.

Kielilautakunnan luvalla pysymme kai molemmat edelleen kannassamme: Osmo Ikola *jäännöslopukkeessa*, minä *loppukahdennuksessa*. Käyty keskustelu on kyllä sinänsä ollut opettavainen ja hyödyllinenkin: se on osoittanut, kuinka vaikeaa on kuvata ja nimetä näennäisesti yksinkertaista kielen rakenteen yksityiskohtaa kaikkien mielestä adekvaatilla ja tyydyttävällä tavalla. »Aspiraation» nimitysten ja itse ilmiön kuvailun vaiheikas historia on alkanut ainakin jo Reinhold von Beckerin kieliopissa 1824, eikä kaikesta ole vielä kukaan päästy yksimielisyyteen. Päästäänköhän sanokaamme vuoteen 2024 mennessä?

TERHO ITKONEN